

Miljödepartementet
c/o Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Yttrande över reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse – förslag från europeiska kommissionen

Er beteckning: M2022/01945

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Dalarnas län ställer sig i huvudsak positiv till föreslagna ändringar då dessa förtydligar kraven i direktivet och gör det lättare för verksamhetsutövare att förstå vilka krav som gäller dem. Utöver detta har Länsstyrelsen nedanstående kommentarer.

Behov av nya tillstånd kan innebära ökad arbetsbelastning för länsstyrelserna, bland annat beroende på hur prövning av sekundär rening för små belastningar (1 000 – 2 000 pe) ska genomföras.

Kravet på kväverening, så som förslaget får förstås, kommer innebära stora konsekvenser, både ekonomiskt och processtekniskt, för flera reningsverk i Dalarnas län. Länsstyrelsen bedömer att förslaget kommer att få begränsad miljömässig effekt för utsläppen till Bottenhavet.

Kravet på riskanalyser enligt artikel 18 bör samordnas nationellt då det kräver en bred samverkan.

EU-kommissionens ambition att öka återanvändningen av avloppsslam behöver balanseras mot riskerna att miljögifter och mikroföroreningar sprids.

Länsstyrelsen bedömer att det kan komma att ske en ökning av kommuner som vill återlämna tillsynsansvaret på avloppsreningsverk då tillsynen väntas bli mer komplicerad och tidskrävande. Detta kommer i sin tur att innebära ökade behov av finansiering av länsstyrelsernas tillsyn.

Utveckling av synpunkterna

Krav på tätbebyggelser från 1 000 personekvivalenter

I Dalarnas län bedöms tätbebyggelser över 1 000 personekvivalenter (pe) redan idag ha väl utbyggda ledningsnät där den kommunala VA-huvudmannen uppsamlar och avleder det avloppsvatten som uppkommer. Förslaget bedöms i det hänseendet ha en låg påverkan på länet.

Kravet på sekundär rening bedöms ha måttlig påverkan på länet och Länsstyrelsen. Under de senaste åren har allt flera kommunala reningsverk mellan 1 000 – 2 000 pe fått krav på sekundär rening från de kommunala tillsynsmyndigheterna. I exempelvis Falu kommun har redan idag samtliga reningsverk minst sekundär rening. I länet som helhet finns det VA-huvudmän som kommer att behöva investera i och installera sekundär rening på mindre reningsverk.

Idag prövas nya och ändring av befintliga reningsverk mellan 1 000 – 1 999 pe av den kommunala tillsynsmyndigheten. Från 2 000 pe och uppåt krävs tillstånd från miljöprövningsdelegationen, vilket följer nuvarande krav på sekundär rening. Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas län är prövningsmyndighet för både Dalarnas och Gävleborgs län. Beroende på hur prövning av sekundär rening för reningsverk över 1 000 pe kommer att hanteras kan arbetsbelastningen för miljöprövningsdelegationen öka. Om prövningen fortsatt ska hanteras av de kommunala tillsynsmyndigheterna bedöms istället behovet av tillsynsvägledning från Länsstyrelsen att öka.

Krav på kväverening vid utsläpp till Bottenhavet

Från Dalarnas län avrinner ytvattnet till tre slutliga recipienter; Västerhavet, Bottenhavet och Norra Östersjön. Då endast 11 stycken reningsverk har en kapacitet som är större än 10 000 pe så är det Bottenhavet (nio stycken) och Norra Östersjön (två stycken) som berörs. De två reningsverken som idag har utsläpp till Norra Östersjön förlitar sig på kväveretention som metod för att uppfylla gällande regelverk. Länsstyrelsens inställning är att retention är vedertagen och bör kunna användas av reningsverk som är placerade långt uppströms den utpekade slutrecipienten.

Länsstyrelsen konstaterar att kravet på kväverening bedömts av centrala myndigheter inte ge någon signifikant miljönytta¹ vid utsläpp till

¹ Naturvårdsverket, s. 39, Konsekvensbedömning av EU:s förslag direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse, dnr NV-06245-22, 2022-11-11

Bottenhavet. Länsstyrelsen instämmer i Naturvårdsverkets bedömning vad gäller kostnaden i förhållande till nyttan.

Vidare ser Länsstyrelsen risk för processtekniska utmaningarna. Norra Dalarna har flera större skidturismområden som har en varierande belastning under ett år. Belastningen ökar till mindre tätorter, i storleksordningen 20 000 – 30 000 pe, under vinterhalvåret för att sedan minska till en mycket låg belastning till sommarhalvåret, under 1 000 pe vissa månader. Även om skillnaderna minskat under de senaste åren till följd av ökad sommaraktivitet så är variationerna fortsatt stora. Kväverening som process är känsligare för variationer än t.ex. biologisk rening, varför det kan bli svårt och kostsamt för VA-huvudmännen att klara utsläppskraven som föreslås.

Slutligen bedöms förslaget innebära en ökad arbetsbelastning för Länsstyrelsen och miljöprövningsdelegationen då flera reningsverk kommer att behöva söka om nytt tillstånd. Miljöprövningsdelegationen ansvarar för både Dalarnas och Gävleborgs län. Uppskattningsvis rör det sig om ca 2 300 arbetstimmar för att ompröva samtliga reningsverk i båda länen.

Riskanalyser

Att genomföra riskanalyser i enlighet med föreslagen artikel 18 bedömer Länsstyrelsen kan komma att innebära en ökad arbetsbelastning, framförallt då de ska uppdateras vart femte år. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang påpeka vikten av att detta samordnas nationellt. Eftersom krav kan komma att ställas på tätbebyggelser under exempelvis 1 000 pe är det viktigt med en samsyn nationellt så inte kraven skiljer sig åt beroende på geografisk lokalisering.

Avloppsslam

Länsstyrelsen är positivt till EU-kommissionens ambition att stärka avloppsslammets koppling till avfallstrappan. Samtidigt är det välkänt att avloppsslam kan innehålla diverse miljögifter och mikroföroreningar. Något som kan variera starkt beroende de lokala förutsättningarna i mark och vatten. Länsstyrelsen vill därför påpeka vikten av att återanvändningen av avloppsslam behöver stå i relation mot risken att miljögifter och mikroföroreningar sprids. För flertalet ämnesgrupper av miljögifter utgör födan det största upptaget av miljögifter i människor. Länsstyrelsen bedömer därför att en översyn av idag gällande gränsvärden vid spridning av avloppsslam på jordbruksmark kan behöva genomföras.

Eventuellt ökad återlämnande av tillsyn

Länsstyrelsen i Dalarna har idag tillsyn på 25% (7 av 29 st) av länets tillståndspliktiga reningsverk. De föreslagna ändringarna bedöms innebära att tillsynen till viss del blir mer komplicerad med fler reningsprocesser och skarpare krav.

Komplexa anläggningar kräver tid och resurser för tillsynsmyndigheten att sätta in sig i dess processer och miljökrav. I takt med att kraven höjs för reningsverk bedömer Länsstyrelsen att den operativa tillsynen, som idag bedrivs av kommunala tillsynsmyndigheter, kan komma att återlämnas till Länsstyrelsen. Redan idag finns indikationer på att vissa kommuner övervägt att återlämna den operativa tillsynen. Väljer kommunen att återlämna tillsynen kan inte heller Länsstyrelsen avvisa detta utan är tvungna att återta tillsynen.

Detta medför att Länsstyrelsen, i ett sådant scenario där tillsynen återlämnas, kommer att vara i behov av ökad finansiering. Nuvarande utformning av avgiftssystem innebär att kostnadstäckningen för länsstyrelserna inte är garanterad. Länsstyrelsen anser att man behöver gå vidare med en tydligare koppling mellan kostnader och intäkter för länsstyrelserna. Framförallt skulle det stärka potentialen att på kort varsel ta emot återlämnad tillsyn eller återta tillsynsobjekt där det bedöms nödvändigt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helena Höij med miljöhandläggare Andreas Ekberg som föredragande.